

Clypeus Theologiæ Thomisticæ

In Tres Partes Divisus, Et Quinque Voluminibus Comprehensus

Tractatus de Beatitudine, de Actibus humanis, eorumque Moralitate, de
Virtutibus ac Donis, de Vitiis ac Peccatis, & de Legibus, nec-non
Dissertationem Theologicam de Probabilitate

Gonet, Jean-Baptiste

Coloniæ Agrippinæ, 1671

§. II. Primus dicendi modus refellitur

[urn:nbn:de:hbz:466:1-78232](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-78232)

suppositivè visionem, aut cognitionem: quia licet in actu voluntatis consistat, supponit tamen cognitionem ex parte intellectus. In quo sensu explicari solent à nostris Thomistis testimonia Scripturæ, in quibus prædestinatio (consistens in actu intellectus) appellatur nominibus pertinentibus ad voluntatem; ut sunt dilectio, electio, & similia: quia scilicet actus imperij (in quo prædestinationis essentia consistit) electionem ex parte voluntatis supponit. Cum ergo ex autoritate Scripturæ, & SS. Patrum nihil firmum haberi possit in hac materia; & illorum testimonia facile possint eludi; ad rationes metaphysicas ex essentia beatitudinis formalis desumptas recurrendum est. Porro ut illarum vis melius percipiatur:

69. Notandum est tertio, ac præ oculis semper habendum, essentiam beatitudinis formalis esse affectionem finis ultimi, seu objecti beatifici: unde illa actio, vel illæ actiones censendæ sunt ad formalem beatitudinem pertinere, quæ essentialiter & formaliter sunt affectio finis ultimi: contra vero illæ, quæ ad rationem affectionis ultimi finis, & objectivæ beatitudinis materialiter, concomitanter, vel accidentaliter se habent, non spectant ad rationem formalem beatitudinis, sed ejus essentiam comitantur, vel subsequuntur. Hoc est unicum fundamentum, quo in hac parte utitur D. Thomas ad explorandam quidditatem & essentiam beatitudinis formalis, ut patet qu. 1. art. 8. & qu. 2. art. 7. & hic art. 1. 3. & 4. ubi ex hoc inferit essentiam beatitudinis in actu intellectus consistere: unde huic principio firmiter adherendum est, & ab illo nullatenus recedendum. His præmissis,

70. Circa resolutionem difficultatis propositæ plures reperio Authorum sententias, quæ tamen ad tres præcipuas reduci possunt. Prima docet beatitudinem formalem plures operationes essentialiter includere, sine quibus illa neque esse, neque concipi potest. Quæ autem sint illæ operationes, non eodem modo explicant Auctores ejusdem sententiæ. Holcot enim in 4. qu. 8. art. 2. asserit, beatitudinem formalem includere plures operationes non solum intellectus & voluntatis, sed etiam sensuum. Verum ille, ut existimo, loquitur de beatitudine quoad statum & perfectionem, non vero quoad ejus essentiam, seu rationem formalem: unde licet nihil dicat à veritate alienum, id tamen, de quo in præfenti est controversia, non attingit. D. autem Bonaventura in 4. dist. 49. art. 1. qu. 5. sumendo beatitudinem non pro statu, sed pro essentia, ait illam constare tribus actibus, scilicet visione, amore, & fruitione. Alij ex duplici tantum actu, nempe ex visione & amore illam coalescere ponunt. Ita ex antiquis Hugo Victorinus, Gregorius, & Richardus, & ex modernis Molina, Valentia, Suarez, & Salas. Alij denique illam ex visione & fruitione essentialiter constare existimant. Sic Marsilius in 4. quæst. ultima.

Secunda sententia docet, quod beatitudo essentialiter consistit in unica & simplici operatione, in actu scilicet amoris amicitia, quo diligitur Deus propter se, actu intellectus, nempe visione divinæ essentia præsuppositivè se habente. Hanc tenet Scotus in 4. dist. 49. qu. 4. quem sequuntur ejus Discipuli, & præter eos (inquit Vazquez) nulli ei assentiuntur.

Tertia, huic extreme opposita, in actu intel-

A lectus, visione scilicet divinæ essentia, formalis beatitudinis essentiam adæquatè constituit; & amorem, ac fruitionem, seu delectationem essentialiter illius proprietates ad illam consequentes, & ab ea inseparabiles, affirmat. Ita S. Thomas hic art. 4. & omnes ejus Discipuli, quibus adherent Toftatus, Curiel, Lorca, Vazquez, Granada, Beccanus, & Bellarminus libro 4. de æterna felicitate Sanctorum capite 2.

Eandem sententiam tenet Carthusianus in 4. dist. 49. quæst. 1. illamque tribuit Augustino, Hilario, Bernardo, & alijs Patribus, & refert D. Hieronymum jam beatitudine coronatum apparuisse Augustino, & ei dixisse: *Tota beatitudo nostra est videre, nec est unum nostrum beatorum alio, nisi in quantum faciem Dei tuis claris videt.* Unde et ipse Augustinus in soliloquijs cap. 16. *Hoc est inquit, plena beatitudo; & tota gloriatio hominis, videre faciem Dei sui.* Et 10. de civit. cap. 16. *Ille visio tanta pulchritudinis visio est, & tanto amore dignissima, ut sine hac, quibuslibet alijs bonis præteritum, atque abundantem, non dubitet Plurimum infelicissimum dicere.*

s. II.

Primus dicendi modus refellitur.

C Dico primò: Formalis beatitudo non in pluribus, sed in uno actu consistit.

Hanc conclusionem sic probat Scotus, ubi supra qu. 3. §. ad quæstionem: Beatitudo objectiva est omnino simplex: Ergo beatitudo formalis, quæ illam attingit, & illi debet proportionari, debet etiam eadem simplicitate gaudere, & in unico actu consistere.

Verum hæc ratio nullius est ponderis: nam vel in Antecedenti loquitur de simplicitate objecti beatifici in esse entis, vel de simplicitate illius in esse objecti, per exclusionem multiplicis rationis objectivæ: Si primum, Consequentia est nulla: quia circa objectum entitativè eadem veritari possunt plures actus specie distincti. Si secundum, petit principium, vel ad minus non probat id, quod probandum est: nam illi qui formalem beatitudinem in actu utriusque potentia constituit, duplicem rationem objectivam distinguunt in objecto beatifico, nempe rationem veri respectu intellectus, & rationem boni in ordine ad voluntatem: Ergo ratio illa nullius est roboris.

Secundò alij sic eam probant: Formalis beatitudo debet consistere in perfectissima operatione: At operatio perfectissima solum est una; eo enim ipso quod duæ operationes specie inter se differunt, necessariò una debet esse perfectior altera, cum species se habeant sicut inmensi, qui in indivisibili consistunt: Ergo nequit formalis beatitudo consistere, nisi in una tantum operatione.

Sed nec ista ratio aperte convincit, nisi aliunde roboretur: si enim per impossibile perfectissima operatio non esset affectio ultimi finis, in illa formalis beatitudo non consisteret: Ergo quod aliqua operatio beatitudo sit, vel non sit, non ex solo perfectionis excessu, sed præcipue ex eo, quod sit, vel non sit affectio ultimi finis, colligi debet. Unde

Probat primò conclusio ratione fundamentali. Illa operatio constituit essentialiter

formalis
beatitudinis
essentiam
adæquatè
constituit
& amorem
ac fruitionem
seu delectationem
essentialiter
illius
proprietates
ad illam
consequentes
& ab ea
inseparabiles
affirmat
Ita S. Thomas
hic art. 4.
& omnes
ejus Discipuli
quibus
adherent
Toftatus
Curiel
Lorca
Vazquez
Granada
Beccanus
& Bellarminus
libro 4.
de æterna
felicitate
Sanctorum
capite 2.
Eandem
sententiam
tenet
Carthusianus
in 4. dist.
49. quæst.
1. illamque
tribuit
Augustino
Hilario
Bernardo
& alijs
Patribus
& refert
D. Hieronymum
jam
beatitudine
coronatum
apparuisse
Augustino
& ei dixisse
Tota
beatitudo
nostra
est
videre
nec
est
unum
nostrum
beatorum
alio
nisi
in
quantum
faciem
Dei
tuis
claris
videt
Unde
et
ipse
Augustinus
in
soliloquijs
cap. 16.
Hoc
est
inquit
plena
beatitudo
&
tota
gloriatio
hominis
videre
faciem
Dei
sui
Et
10.
de
civit.
cap. 16.
Ille
visio
tanta
pulchritudinis
visio
est
&
tanto
amore
dignissima
ut
sine
hac
quibuslibet
alijs
bonis
præteritum
atque
abundantem
non
dubitet
Plurimum
infelicissimum
dicere
s. II.
Primus
dicendi
modus
refellitur
C Dico
primò
Formalis
beatitudo
non
in
pluribus
sed
in
uno
actu
consistit
Hanc
conclusionem
sic
probat
Scotus
ubi
supra
qu. 3.
§. ad
quæstionem
Beatitudo
objectiva
est
omnino
simplex
Ergo
beatitudo
formalis
quæ
illam
attingit
&
illi
debet
proportionari
debet
etiam
eadem
simplicitate
gaudere
&
in
unico
actu
consistere
Verum
hæc
ratio
nullius
est
ponderis
nam
vel
in
Antecedenti
loquitur
de
simplicitate
objecti
beatifici
in
esse
entis
vel
de
simplicitate
illius
in
esse
objecti
per
exclusionem
multiplicis
rationis
objectivæ
Si
primum
Consequentia
est
nulla
quia
circa
objectum
entitativè
eadem
veritari
possunt
plures
actus
specie
distincti
Si
secundum
petit
principium
vel
ad
minus
non
probat
id
quod
probandum
est
nam
illi
qui
formalem
beatitudinem
in
actu
utriusque
potentia
constituit
duplicem
rationem
objectivam
distinguunt
in
objecto
beatifico
nempe
rationem
veri
respectu
intellectus
&
rationem
boni
in
ordine
ad
voluntatem
Ergo
ratio
illa
nullius
est
roboris
Secundò
alij
sic
eam
probant
Formalis
beatitudo
debet
consistere
in
perfectissima
operatione
At
operatio
perfectissima
solum
est
una
eo
enim
ipso
quod
duæ
operationes
specie
inter
se
differunt
necessariò
una
debet
esse
perfectior
altera
cum
species
se
habeant
sicut
inmensi
qui
in
indivisibili
consistunt
Ergo
nequit
formalis
beatitudo
consistere
nisi
in
una
tantum
operatione
Sed
nec
ista
ratio
aperte
convincit
nisi
aliunde
roboretur
si
enim
per
impossibile
perfectissima
operatio
non
esset
affectio
ultimi
finis
in
illa
formalis
beatitudo
non
consisteret
Ergo
quod
aliqua
operatio
beatitudo
sit
vel
non
sit
non
ex
solo
perfectionis
excessu
sed
præcipue
ex
eo
quod
sit
vel
non
sit
affectio
ultimi
finis
colligi
debet
Unde
Probat
primò
conclusio
ratione
fundamentali
Illa
operatio
constituit
essentialiter
formalis

formalem beatitudinem, quæ primò Deum assequitur, & radicaliter, seu causaliter continet aliarum potenciarum perfectiones: Sed hoc unum tantum operationi convenit: Ergo in unica, & non in multis operationibus consistit essentialiter formalis beatitudo. Major est certa: nam in alijs essentis id intelligimus esse constitutum formale, quod primò illis competit, & in quo radicaliter ceteræ perfectiones continentur: sicut patet in homine, cujus constitutum est rationalitas, quia primò ei competit, & est radix risibilitatis, & aliarum proprietatum, quæ conveniunt naturæ humanæ: Ergo cum beatitudo formaliter in Dei affectione sit posita, in illa operatione debet constitui, cui primò convenit ratio affectionis continentis causaliter reliquas perfectiones, quæ beatitudinem continentur. Minor autem, in qua est difficultas, probatur: quia inter duas operationes naturæ rationalis pertinentes ad diversas potentias, intellectum scilicet & voluntatem, necessariò intervenit ordo; cum enim nihil sit volitum, quin præcognitum, actus voluntatis supponunt actus intellectus, eisque subordinantur: Ergo utraque operatio nequit esse prima affectio ultimi finis aliarum potenciarum perfectiones & operationes radicaliter continens: sicut quia inter rationalitatem & risibilitatem reperitur ordo ac subordinatio, & risibilitas supponit rationalitatem, impossibile est, quòd utraque essentiam hominis primò constituat, & radicaliter contineat omnes alias perfectiones, quæ competunt naturæ humanæ.

Ex quo præcluditur via solitæ evasionis Adversariorum, qui vim hujus evasionis infringere conantur, asserendo plures operationes ad diversas potentias pertinentes, non posse quidem adæquatè & totaliter concurrere per se primò ad consecutionem ultimi finis, bene tamen in adæquatè & partialiter, attingendo illam diversò modò, & sub diversâ ratione sub qua, sicuti attingunt intellectio & volitio; nam intellectio illum assequitur sub ratione veri, volitio autem sub ratione boni. Præcluditur, inquam, via huic evasioni: quæro enim, an per intellectioem, quæ est prævia ad actum voluntatis, homo verè assequatur ultimum finem, vel solum per illam præparetur, ac disponatur ad eius affectionem? Si primum dicatur, talis operatio erit prima consecutio ultimi finis, & prima radix causaliter continens aliarum potenciarum perfectiones, subindeque ipsa beatitudo formalis. Si verò secundum asseratur, intellectus operatio erit tantum præparatio, & dispositio ad affectionem finis; & prima finis affectio fiet per actum voluntatis, ac in illa essentialiter consistet formalis beatitudo; in actu vero intellectus solum præsuppositivè, ac dispositivè: & ita quicquid dicatur, beatitudo formalis essentialiter in unica operatione consistet, quamvis plures includat præsuppositivè, concomitanter, vel consecutivè.

Neque obstat quòd illi dicunt, nempe diversas illas operationes partialiter se habere ad consecutionem ultimi finis, & diversò modò, sicut sub diversâ ratione sub qua, nempe sub ratione veri & boni, illum attingere. Cum enim Deus sit simplicissimus & indivisibilis, unicâ ratione totus teneri & possideri potest; & tenetio, seu possessio rei non regulatur penes modum tenendi diversum, sed penes rationem

rei in sua substantia; sic enim simpliciter possideretur, & nostra redditur: ut patet cum quis unâ tantum manu apprehendit, & tenet bursam plenam pecunijs; quis enim propterea neget eam perfectè & simpliciter ab eo possideri, eo quòd utraq; manu, vel ore ac dentibus, & omnibus alijs modis, quibus apprehendi potest, illam non teneat? Addo, quòd licet Deus dici possit assequibilis non solum sub ratione veri, sed etiam sub ratione boni, si ly subdicat rationem que assequibilem, non tamen si dicat rationem sub qua assequibilitatis: ut ex solutione argumentorum patebit.

Probatum secundò conclusio aliâ ratione. Beatitudo formalis, cum sit perfectior & superior omnibus formis, quæ possunt advenire creaturæ, debet esse illis simplicior; sicut Angelus, quòd superior & perfectior existit, eò simplicior est, & eò paucioribus, & universalioribus utitur speciebus, ut in tractatu de Angelis ostensum est: si autem beatitudo ex multis operationibus coalesceret, non esset simplicior alijs rebus creatis, imò potius esset veluti unum per accidens, & per aggregationem plurium; nam plures operationes sunt plura entia, & ex pluribus entibus in actu non fit unum per se, sed per accidens: Ergo formalis beatitudo non in pluribus, sed in uno tantum actu consistit.

Neque valet quòd ait Curiel, cui hæc ratio displicet, non esse inconveniens dicere, quòd beatitudo formalis non sit unum per se, quia consistit in quadam perfecta dispositione animæ, quæ confurgit ex proportionem diversarum operationum; sicut sanitas ex proportionem humorum, & pulchritudo ex proportionem partium. Non valet, inquam, quia licet loquendo de beatitudine completivè (seu quoad statum) hoc verum sit, ut antea declaravimus; non tamen si loquamur de beatitudine quoad essentiam & rationem formalem: illa enim debet esse una & simplex, & quantum possibile fuerit, beatitudini objectivè proportionari. Unde D.

Thomas hic art. 2. ad 4. ait beatitudinem esse unam, continuam, & sempiternam operationem, & mox subdit: *In presenti vita, quantum desicimus ab unitate & continuitate equalis operationis, tantum desicimus à beatitudinis perfectione. .... & idèd in activa vita, quæ circa multa occupatur, est minus de ratione beatitudinis, quam in vita contemplativa, quæ versatur circa unum, id est circa veritatis contemplationem.* Efficaciores pro hac conclusione rationes adducemus §. 4. ubi cum D. Thoma ostendemus, essentiam beatitudinis soli operationi intellectus, quæ est visio Dei, posse competere: nunc aliqua objectiones, quæ à Recentioribus fieri solent, §. sequenti diluendæ sunt.

§. III.

Præcipuæ objectiones solvuntur.

Obijciunt in primis Recentiores varia Scripturæ testimonia, in quibus beatitudo significatur nominibus pertinentibus modò ad operationem intellectus, ut cum appellatur visio, contemplatio, cognitio; modò ad operationem voluntatis, ut cum dicitur gaudium, delectatio, fructio: ut enim cuncta hæc testimonia verificentur, dicendum videtur, beatitudinem formalem non esse unicam simplicem operationem, sed plures actus essentialiter includere.

Addunt